

STM 1925

Joachim Nicolas Eggert

Biografi

Av Birgit Guston

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

JOACHIM NICOLAS EGGERT.

BIOGRAFI.

MEDDELAD AV BIRGIT GUSTON.

Aldolf Lindgren betecknar i sin bok "Svenska hovkapellmästare" tiden mellan Hæffners avgång och Du Puy's tillträde (1808—12) "interregnum" och motiverar denna överskrift på följande sätt: "Efterföljande lilla kapitel kunde noga taget förbliva oskrivet, ty de båda ovannämnda konstnärerna [Eggert, Küster] blevo visserligen hovkapellmästare men icke vid operan, av det enkla skäl, att operan då ej fanns. "Det kan ju synas egendomligt, att detta skäl vore tillräckligt att hoppa över tiden helt och hållet. Förmodligen resonerar författaren så här: eftersom ingen opera fanns, hade hovkapellmästaren intet att göra, och hans plats vore alltså en ren yttre dekoration. Denna slutledning är dock ej riktig, ty samtidigt med att operan indrogs, skedde på konungens direkta anmaning en betydlig utvidgning av konsertverksamheten, och en hovkapellmästare hade således fullt upp att göra även utan en kunglig lyrisk scen."

Av de två kapellmästarna mellan Hæffner och Du Puy — Eggert och Küster — intog visserligen den senare en blygsam ställning, men den förre var en så mycket större ledande kraft både som kompositör och dirigent och kan just därför ej förbigås, då det gäller det svenska hovkapellets historia.

Lyckligtvis finnes det en utförlig biografi av honom, vilken hittills ej uppmärksamrats, införd i tidningen Nya Extra Posten — Sveriges första musik- och teatertidning — för d. 4 och 7 oktober 1819 (med tillägg d. 14 oktober). Den meddelas därför här in extenso:

"Några biografiska underrättelser om denne, i vårt fädernesland, för några år sedan avlidne konstnär, har man trott skola fägna den avlidnes närmare bekanta och intressera en var, som haft tillfälle att höra något prov av hans talent.

Joachim Nicolas Eggert, yngste sonen av en redlig hantverkare i den lilla staden Gingst på Rügen, föddes år 1779. Så fort hans medvetande utvecklats sig uppenbarade han även en obeskrivlig lust för musik och vid elva års ålder började han spela violin, under handledning av stadens ende virtuos, en fabriksarbetare, som strök sitt instrument, så vitt det lyckas ville, efter gehör, och ofta försäkrade sin lärjunge, att studium av skalor och noter, var det överflödige pedanteri i världen.

År 1791 anlände, från det Halberstadtiska seminarium en ung ganska skicklig man, hr Dammas, såsom skollärare och organist, till Gingst. En tillfällighet gjorde honom bekant med vår Eggert, hos vilken han snart upptäckte de mest avgjorda anlag för musiken. Han började också redan samma höst att giva den lärgirige gossen undervisning så väl i vanliga skolstudier som i konsten att spela klaver, violin och harpa, och här erhöll Eggert, under trenne år den sorgfälligaste och grundligaste elementarhandledning. Under det att den ännu mera utvecklade hans färdighet, gjorde den även hans lust att för tonernas himmelska konst leva och dö så mycket mera brinnande.

Men hans far, som ämnat honom att lära ett hantverk, — enligt vad han mente det säkraste medlet att grundlägga framtida bärning — satte sig länge däremot. Sorgen över detta vägrande kastade slutligen den lille Joachim på sjuksängen, och nu för att rädda sitt barns liv gav fadern sitt bifall och var villig att använda en del av sina hopsparade penningar till Eggerts utrustning för hans konstnärsvandring i världen.

År 1794 anlände han till Stralsund, där han under musikdirektör Kuhlow icke allenast ännu mera uppövade sin färdighet att hantera instrumenterna, förnämligast violinen utan även erhöll den första undervisningen i reglerna för kompositionen. Också började han här att sätta åtskilligt dansmusik, vilken vann allmänt bifall. Dock tillät hans brinnande håg för en högre konstfulländning honom icke att här finna sig tillfreds. Därför lämnade han 1800 Stralsund och begav sig till Braunschweig, där han i två års tid med oavlätelig flit studerade under Fischer, Markmann och förnämligast under Kirnbergers bekante elev, den grundlige teoretikern Fleischer, vars synnerliga tillgivenhet Eggert, genom sin avgjorda talent, sin ädla karaktär och sitt intagande levnadssätt, visste att förvärva.

Då han återvände från Braunschweig, engagerade han sig som musikdirektör vid hertigens av Mecklenburg-Schwerin hovteater. Ehuru han här hade tämligen goda villkor, kvardröjde han vid denna post blott något mera än ett halft år, och då anledningen härtill hämtades från hans äktning för konsten, torde det ej anses för ämnet främmande, att den här berättas. Där såsom vid åtskilliga andra teatrar, iaktogs det aldrig något riktigt förhållande emellan själva skådespelets början och den symfoni, som förut plägar spelas, utan än slöts den, innan scenen var färdig att öppnas och än uppdrogs ridån, medan orkestern var mitt i symfonien. Eggert hade flera gånger klagat över detta oskick och slutligen hotat, att om detta senare fall mer inträffade, skulle han, oaktat ridåns höjande och aktörernas framträdande på scenen, spela symfonien till slut. Då tredje aftonen därefter det ändå skedde, satte han sin hotelse i verket, men efter ändat spektakel lade han sin violin på pulpeten och avreste samma afton till sin fäderneboning i Gingsst.

Här arbetade han, en längre tid, i stillhet för sig själv dels komponerande några större stycken, dels förbättrande sina äldre arbeten, till dess hans ekonomiska omständigheter nödgade honom, att tänka på ett solidare engagement för framtiden. Han skaffade sig också åtskilliga rekommendationer till Petersburg, dit han ämnade ställa sin vandring; men det rykte som Kungl. Svenska Operan i Pommern sig förvärvat, bevekade honom att taga vägen över Sverige. Den 7 juli 1803 anlände han till Stocholm, blev här till följd av sin avgjorda talent väl mottagen och av den redlige och mot all verklig förtjänst så rättvis kungl. kapellmästaren Hæffner övertalad att här kvarstanna. Den $\frac{9}{8}$ samma år antogs han också till hovmusikus och året därpå till kammarmusikus och fick sig uppdraget att komponera musiken till H. K. H. Hertig Fredriks begravning. År 1808 den 15 febr., konstituerades han att förestå det kungl. kapellet, och till följd av denna tjänst satte han musiken till högsalig Hans Majestät Konung Carl XIII:s kröning. — Oaktat han med den största noggrannhet, flit och skicklighet förrättade de plikter, vilka åtföljde hans syssla, råkade han i anledning av ett operadirektionens äldre engagement med hr Küster, vilket denne nu gjorde gällande sommaren år 1810, i ett trakasseri, som förmådde Eggert att be-

gära sitt avsked. Emellertid då vid vår nuvarande konungs första ankomst till Sverige, operadirektionen ville fira detta högtidliga tillfälle medelst uppförandet av operan Gustaf Vasa och, då Hæffner lämnat Stockholm, ingen annan där kunde anordna och dirigera den för detta skådespel erforderliga, stora orkester än Eggert, anmodades han därom, och han åtog sig det mot villkor att för sin räkning en gång få uppföra Mozarts Trollflöjt, på operateatern. Det beviljades, men åtskilliga hinder fördröjde verkställigheten. Äntligen gavs pjäsen, i slutet av maj 1812, vid vilket tillfälle Eggert för sista gången intog sitt rum i vår orkester.

Några dagar därefter lämnade han Stockholm för att återvända till Tyskland, det han ämnade att först genomresa och sedan besöka Frankrike och Italien för att allt mer och mer fullända sig för sin konst, den han med en verklig passion omfattade. Men innan han övergav Sverige, ville han tillbringa en del av sommaren hos sin vän och elev, hr Drake på Föllingsö i Östergötland. Dit ankommen, fördröjde snart en tillstötande opasslighet hans avresa, och efter några månader lades han på sjuksängen. Hans plågor voro till en början alldeles olidliga och en natt, då de stigit till sin allra största höjd, lät han uppväcka sin vän Drake, och då denne högst upprörd instörtade i rummet, bad han honom, vid klaveret spela stycket Mig törstar ur Beethovens Oratorium: Jesu sju ord på korset. Med de sista sig hela hans själ bemäktigande tonerna upphörde hans plågor, och en stilla sömn lindrade den ädle sjuklingens lidande. Efter denna stund förändrades sjukdomens karaktär till en långsamt förtärande utmattning och de häftigt pinande smärtorna voro försvunna. Men också efter detta ögonblick hörde han ej mera någon musik, och allt vad med denna konst hade rapport tycktes för honom hava förlorat allt intresse. Under det dvallika tillstånd, som under de senaste tre veckorna av hans levnad ofta överföll honom, såg man honom visserligen leka med fingrarna på täcket, som om han spelat klaver; men då han uppvaknade, förtäljde han, att hans fantasi kringirrat bland stora, präktiga tempel eller andra arkitektoniska föremål. Slutligen avled han den 14 april 1813, i en ålder av 33 år och några månader på Thomestorp i kungl. sekreteraren Rääfs hus — dit han från Föllingsö blivit flyttad — och, genom

hans sörjande vänners försorg bragtes hans jordiska stoft med värdig prakt till vila i Kisa kyrkogård.¹

Utom de större redan nämnda högtidlighets-kantater dem Eggert under sitt vistande i Sverige författat, satte han även åtskilliga duetter, trios och kvartetter för violin, några sångstycken och större symfonier, och av dessa lät han i febr. månad 1811 Stockholms allmänhet på Riddarhuset höra dem han själv dömde vara de bästa, och säkert lära flera ännu erinra sig det djupa intrycket de där erforo förnämligast av symfonien Krig och Fred, eller av den originella, halvdystra glättigheten i kompositionen till hr Valerii canon: Sjung du etc. — Dessutom har Eggert den förtjänsten att först i Sverige hava uppfört Haydns oratorium, Årstiderna och att hava bragt Mozarts shakespeariska kompositioner på vår teater. Gärna hade han velat sätta musik till en svensk nationalopera, och ofta talade han med entusiasm om sin lust att försöka anbringandet av de inhemska folkinstrumenterna i ett större konstverk. Denna önskan blev dock aldrig fullbordad. Och lika så förgäves erbjöd han, hösten år 1806 allmänheten till avhörandet av föreläsningar över musikens teori. Nästan ingen åhörare anmälde sig. Denna liknöjdhet smärtade honom på det högsta. Hans karaktär var lika skön som hans konst. Redlighet, öppenhet, patriotism och den oföränderligaste vänfasthet utgjorde huvuddragen i den. Djupt allvar låg i botten av hans hjärta, även om läpparna logo, och en inrotad melankoli i lynnet, förenad med hans järnhårda arbetsflit, undergrävde hans hälsa. Han var en nordbo, därför förtärde en inre längtan och en alla nerver genomträngande känsla så småningom hans icke starka yttre organism. Man kan därför väl lämpa på honom den gravskrift, som Jacob Balde åt sig själv sammansatt:

Själv han grävde sin grav och hans konst avnötte hans livstråd. Gärna lämnade han livet, så kort det än var.

Slutligen må nämnas, att av hans kompositioner lära 4 symfonier, 2 sextetter och 10 kvartetter hava utkommit från Breitkopf och Härtels musiktryckeri i Leipzig.

¹ Ekendahl skriver till Hammarsköld 1813: "Eggert är nu död. Han dog den 14 april och begrovs i onsdags om aftonen vid ljus. Begravningen var hederlig. Sekreter Rääf höll ett skönt lovtal över honom på vers, och Jesu 7 ord av Haydn speltes därvid av Erik Drake, som även offentligen i kyrkan prydde likkistan med en lagerkrans." — Se A. Ahnfelt, L. F. Rääf av Småland, Sthlm 1879, s. 377.

Nya Extra Posten torsd. 14/10 1819. Rättelse.

1. Nr 2, Art. Eggert har orätt influtit: Beethöven orat: Jesu sju ord på korset, men bör vara Haydns. — Även har blivit upplyst, att av Eggerts arbeten blott följande hittills blivit tryckta i Leipzig: 1 symfoni i C-dur, för stor ork.; 1 sextett; 1 kvartett för violin och dito för pianoforte. — En underrättelse, meddelad år 1817, av kapellmästare Eggerts bror så lydande: Der Hr Secr. Drake hat J. Eggerts nachgelassene musikalische Werke gesammelt und geordnet. Selbige werden; wenn Umstände es begünstigen, wohl öffentlich erscheinen. Vorläufig sind dazu bestimmt: 4 Symphonien, 2 Sextetten und 10 Quartetten; med tillägg, att Breitkopf och Härtel dessa till förlag antagit, — har föranlett till den villkorliga uppgiften i nekrologen."

Här må först upptagas frågan om, vem som är författare till denna utförliga och sakrika biografi. Närmast kunde man ju tänka på Drake, hos vilken Eggert tillbringade sina sista dagar. Säkert har denna även lämnat uppgifterna för det sista året. För tiden, innan Eggert kom till Sverige, ha meddelanden tydligen begärts från hans efterlevande anhöriga i Tyskland, då ju ett brev av 1817 från brodern sist citeras. Tiden i Stockholm från 1803 till 1812 måste då någon tredje person ha behandlat. Det ligger närmast till hands att tänka på Drakes vän i Stockholm: Musikaliska Akademiens sekreterare Per Frigel. Ett brev från denne till Drake av den 19/7 1818¹ kan även övertyga oss om, att Frigel ej blott meddelat uppgifter utan rent av författat hela uppsatsen, ehuru det ju blir oförklarligt, att en sådan man kunde taga fel på kompositören av "Sju ord". Måhända har tidningens utgivare haft sin hand med vid den slutgiltiga redigeringen och då ej tillräckligt sett sig för. Frigel ursäktar sig först, för att han dröjt med biografien, något som mycket väl kan sammanställas med biografins meddelande om ett brev från brodern 1817. Frigel torde ha legat på materialet 1/2—1 år och fått en påstötning av Drake att ej dröja för länge.

Sannolikt har Drake redan omedelbart efter vännens död begynt arbeta på att få ett värdigt eftermäle av honom. Genom Rääf begärde han hos Atterbom en gravsång, något

¹ Lovénska brevsamlingen i Mus. Ak:s bibl.

som denne dock ej ville efterkomma.¹ 1815 ^{19/1} utkom i tidskriften Journal för Konst, Seder och Moder en karakteristik av Eggert, där det bl. a. heter: "Stilen i Eggerts musik var den höga och allvarsamma; han värderade Gluck framför nästan alla andra komponister och skulle kanske tävlat med honom. om han fått leva nog länge att efter sin önskan sätta musik på en svensk opera seria."

Drake torde även haft sin hand med vid denna minnesruna. I övrigt har Drake själv i sitt utgivna lexikon av 1823² en kort artikel om Eggert, där bl. a. meddelas följande om Eggerts karaktär och personlighet: "Eggert var den älskvärdaste man i umgänget, av ett intagande utseende, med det bästa hjärta, men häftig, melankolisk och nyckfull."³

---

¹ Atterbom skriver till Hammarsköld d. 14 maj 1813: "Från Rääf har jag erhållit ett högst melankolisk brev. Bland annat vill han, att jag skall författa en gravsång över Eggert och införa den i Phosphoros. En sällsam begäran, när Höijer ännu vilar obesjungen." — Se Ahnfelt, a. a. s. 377.

² Hdskr. i Mus. Ak:s bibl.

³ Om Eggerts kompositioner och konsertverksamhet i Stockholm skall i ett följande häfte vidare meddelanden lämnas.